

Husen n:r 2, 4, 6 och 8 Arsenalsgatan.

(Kv. Näckström n:r 19, 13, 11 och 6.)

Samtidigt med att hofkanslaren Tungel erhöll nyss beskrifna tomt donerades den åt nordost liggande tomten till sekreteraren Johan Wijnbladh. Donationsbrevet är dateradt den 2 september 1645. Vid Wijnbladhs död 1659 ärfdes egendomen af hans änka i andra giftet, Katarina Laurelia, och hennes barn, men sedan fru Wijnbladh år 1663 ingått nytt gifte med öfversten Johan Forbus, sålde denne hustruns och styfbarnens arfvehus till riksrådet, sedermera öfverståhållaren i Stockholm friherre Klas Rålamb, som år 1666 blef husets ägare.¹

När arfskifte skedde efter Rålamb's första fru, erhöilo barnen ena hälften af tomten, som då fränstyckades. Detta område motsvaras nu af husen n:r 2, 4 och 6 Arsenalsgatan. Genom lösen blef sedermera äldste brodern, Åke Rålamb, ensam ägare till detta fränstyckade område, hvilket vid hans död, 1718, tillföll hans tredje fru, Brita Ulfsparre.

Öfverståhållaren friherre Klas Rålamb's samfällda arfvingar sålde år 1709 ²⁸/₈ den af Wijnbladh bebyggda delen af tomten till dåvarande öfversten, sedermera riksrådet grefve Klas Ekeblad, som dock snart sålde den till dåvarande kammarherren, friherre, sedermera riksrådet grefve Ernst Johan Creutz.²

¹ Häremot protesterade barnens morfader, biskop Olaus Laurelius, i en skrifvelse den 1 juli 1666 (Westinska samlingen i Uppsala Univ. Bibl.). — Friherre Klas Rålamb erhöil fastebref den 10 april 1676. (Stadens registratur.)

² Redan år 1685 ²⁴/₉ skall Henrik König (svensk kommissarie i Hamburg, adlad 1714) af borgmästare och råd i Stockholm erhållit intyg, att han köpt just denna tomt. Dessutom anföres, att han öfverflyttat köpet redan 1686 ⁶/₁₁ till generalguvernören öfver drottning Kristinas domäner Johan Olivekrantz. Denna uppgift, som ej finnes i magistratens registratur, är helt visst beroende på ett

När den förut frånstyckade tomten efter Brita Ulfsparres död år 1731 skulle säljas, klagade Creutz häröfver dels på grund af s. k. naborätt, dels emedan tomten endast genom arfskifte blifvit styckad. Hans klagomål gillades, hvarefter han blef ägare af hela den ursprungliga Wijnbladhska tomten, som sålunda återförenades i en hand.

Grefve Creutz' arfvingar afyttrade sedermera hela området till generallöjtnanten, friherre, sedermera fältmarskalk och öfverståthållare, grefve J. K. Düring, som behöll det till sin död år 1759. Egendomen tillföll då äldsta dottern, gift med riksrådet, grefve Karl Scheffer, som i sin ordning sålde den år 1766 ²⁴/₁ till öfverståthållaren och riksrådet, friherre Karl Sparre, hvilken därå sökte lagfart samma år. Enligt lagfartsprotokollet säges uttryckligen, att båda tomterna (enl. gamla nummerordningen n:r 84 och 85) äro upptagna i köpebrevet. Detta köp torde dock gått tillbaka. Egendomligt är äfven, att i Jakobs kyrkas husförhörsbok för 1762 uppgifves presidenten J. G. Lillienberg vara ägare af tomten n:r 84 (nuvarande n:r 8 Arsenalsgatan) samt boende där jämte sin broder general E. G. Lillienberg. Möjligen har ett köp äfven varit aftaladt mellan Scheffer och Lillienberg före det Sparreska köpet och äfven det gått om intet. Emellertid betalade Sparre brandförsäkring för husen ännu år 1773, men redan år 1776 är Scheffer åter ägare, hvilket otvetydigt framgår dels af handlingar i Stockholms stads Brandförsäkringskontor, dels af mantalslängder, exempelvis 1780, då husen upptagas såsom Scheffers egendom. Efter Scheffers och hans makas död blef svägerskan fröken Ulrika Eleonora Düring, fältmarskalkens enda kvarlevande barn, ägarinna af tomterna med därå uppförda byggnader. Sedan hon aflidit 1793 utan direkta arfvingar, tillhandlade sig öfverhofsjägmästaren grefve Märten Bunge likaledes de bägge tomterna. Han sålde dem 1805 ²¹/₁ för 16,000 Rdr banko till grefvinnan B. M. Horn, född von Hauswolff, som,

---

misstag. I Westinska samlingen i Upps. Bibl. heter det, att Königs och Olivekrantz' tomt var belägen mellan Kungsträdgården och Näckströmmen, samt att König köpt den af guvernören A. Soops arfvingar. Sannolikt afses härmed norra delen af Enskilda bankens nuvarande tomt.

när hon 1809 skildes från mannen, generallöjtnanten, excellensen grefve Klas Horn, till honom afstod äganderätten. Redan samma år den 18 augusti gaf han hela egendomen i morgongåfva till sin andra hustru, Anna Sofia Blomstedt, som genom testamente skänkte denna värdefulla och väl bebyggda tomt till Militärstatens Pensionskassa, som därå begärde lagfart 1862.

Samma år styckades området; hufvudtomten, d. v. s. den där Wijnbladh uppförde sitt stenhus, nu n:r 8 Arsenalsgatan, innehades till 1906 af Militärstatens Pensionsinrättning under namn af Hornska stiftelsen.

Återstoden såldes 1862 $\frac{26}{2}$ till rådmannen Per Öhnell och handlanden Johan Adam Carlström, som därå erhöilo laga fasta s. å. $\frac{29}{9}$. Dessa delade 1867 $\frac{15}{7}$ sin lott, så att Carlström erhöill n:r 2 a (nu n:r 2) Arsenalsgatan och Öhnell n:r 2 b och c (nu n:r 4 och 6).

Den förras arfvingar sålde sin del 1872 $\frac{13}{4}$ till grosshandlanden Joh. Aug. Seippel, som innehade huset till sitt fränfalle 1905, hvarefter hans änka, fru H. Seippel, innehade det ungefär ett år. När hon dog 1906, öfvergick fastigheten enligt testamente till kapten B. Tarras Wahlbergs omyndiga barn Bo, Gerd, Stig och Maud, som sålunda fingo ärfva sin moster. Deras förmyndare sålde huset 1912 till bankir A. Berg, som ännu äger det.

Öhnell lät stycka sin del och fränsålde n:r 6 1871 $\frac{26}{10}$ till handlanden K. A. H. Pettersson, som 1906 sålde fastigheten till aktiebolaget H. Bukowskis konsthandel, hvilken affär just stod inför utsikten att bli husvill genom försäljningen af n:r 8 Arsenalsgatan. Men redan året därpå efter nio månaders innehafvande fränhände sig affären huset till bankaktiebolaget Södra Sverige, som fick lagfart å fastigheten 1907 $\frac{13}{5}$.

N:r 4 sålde Öhnell 1874 $\frac{26}{10}$ till handlanden B. G. Forsgrén, hvars änka enligt arfskifte af 1889 $\frac{18}{1}$ tillträdde huset; sedan arfskifte efter henne hållits 1892 $\frac{1}{4}$, fingo hennes arfvingar s. å. $\frac{4}{4}$ laga fasta. De sålde huset 1894 till kassören, sedermera kassadirektören i bankaktiebolaget Stockholm—Öfre Norrland O. Enell. Af denne köpte rektor K. E. Palmgren huset 1903,

och efter hans frånfälle 1910 $\frac{7}{2}$ innehafves det af hans stärbhusdelägare.

N:R 8 inköptes 1906 af bankiren E. Öhman junior och Landtmanna- och kreditkassan, hvilka äga fastigheten tillsammans (under form af aktiebolaget Näckström).

*
*
*

Den byggnad Johan Wijnbladh otvifvelaktigt strax efter tomtens mottagande uppförde tyckes, om man får tro Dahlbergs *Svecia Antiqua et Hodierna* samt en målning i Rådhuset till sitt yttre ganska mycket öfverensstämt med det tungelska, åtminstone är den afbildad med spetsiga gaflar i samma stil. Sannolikt har den blifvit förstörd af eldsvåda. Sådan byggnaden tedde sig ännu för några få år sedan hade den intet särdeles tilltalande yttre och hade ända sedan 1805, då grefve Horn lät verkställa en omfattande reparation och tillbyggnad, ej undergått någon nämnvärd förändring.¹ Wijnbladhs hus sträckte sig ursprungligen endast från Tungels tomt till hörnet, där Arsenalsgatan kröker sig; den nordöstra delen med en stor inkörsport tillkom först under grefve Horns tid, då denna del af huset uppfördes till samma höjd som det gamla huset. År 1730 beskrifvas de å Creutzska tomten belägna husen på följande sätt: Stora stenhuset åt gatan, 3 våningar högt med 6 rum på öfversta, 5 på understa och 4 nederst; 3 källare, vind med tegeltak. En stenhushusflygel åt gatan med 2 våningar med 4 rum på hvar botten, täckt med järnplåt. Stall af bräder för 6 hästar med skulle, vagnshus för två vagnar. Ännu ett stall för 4 hästar och vagnshus, 2 vedbodas, 2 kolbodas, en timrad spannmålsbod.

Den vid denna tid ännu änkefrierherrinnan Rålamb tillhöriga delen af tomten var bebyggd med två våningar högt stenhus,

¹ Af följande annons i Posttidningen 1757 $\frac{15}{8}$ kan med litet god vilja dragas den slutsatsen, att grefve Düring haft någon tanke på att restaurera den Wijnbladska byggnaden: »Exc., öfverståhållaren grefve Düring, som bor på Blasiholmén, önskar köpa *Svecia Antiqua et Hodierna* i väl konditioneradt exemplar i Franskt band». Grefve Düring dog dock snart härefter, hvadan en eventuell plan på ombyggnad ej kom till utförande.

med fem rum i öfre och tre rum i nedre våningen. Därtill hörde stall, vagnshus m. m. På 1870-talet uppfördes vid Nybrohamnen några mindre byggnader med packbodas och andra lägenheter. Där var år 1787 bl. a. krogen n:r 11. När grefve Horn ombyggde det stora huset och tillökade flygeln därbredvid, underkastades äfven denna mindre stenbyggnad reparation, och på tomten närmast Nybron uppfördes en låg byggnad, där bodlägenheter inreddes.

Sedan rådman Öhnell och handlanden Carlström tillhandlat sig sina delar af tomten, uppförde de därå större stenhus, nu n:r 4 och 2 Arsenalsgatan, enligt ritningar af Söderlund. När rektor Palmgren 1903 förvärfvat n:r 4, lät han verkställa en omfattande reparation af hela huset, som därefter blef lokal för den Palmgrenska samskolan.

Det gamla, antagligen af släkten Rålamb uppförda huset n:r 6, som inköpts af handlanden Pettersson (se ofvan), reparerades af honom. När bankaktiebolaget Södra Sverige förvärfvat huset, nedrefs det 1907, och efter ritningar af arkitekten Thor Thorén uppförde banken genom byggmästaren N. J. Bengtsson det lilla vackra hus, som nu pryder platsen. Banken öppnades här 1910 ^{19/1}.

N:r 8 refs 1906 och på platsen uppförde aktiebolaget Näckström en präktig byggnad, rymmande affärs-, bank- och bostadslägenheter, efter ritningar af arkitekten Thor Thorén. Byggmästare var ingenjör J. Norén. Som husets fula brandgafvel sköt högt upp öfver Hypoteksbankens vidliggande byggnad och var vida synlig, blef det skriferier i tidningarna. Emellertid beslöt byggnadsnämnden 1908 ^{26/2}, att gafveln skulle prydas i enlighet med ett af arkitekten F. Boberg uppgjort förslag, hvilket också skedde.

*   *

Sekreteraren Wijnbladh och efter honom hans änka bebodde n:r 8 Arsenalsgatan, likaså excellensen grefve Creutz. År 1721 voro några rum uthyrda till prosten Collings änka, Anna Stina

Lille, och 1731 till en »jungfru Ulrika Lille, 41 år gammal, som informerar fruntimmer i syende». Friherre Gustaf (?) Banér hyrde äfven någon del af huset år 1728. Excellensen Düring bodde här till sin död 1759 ^{5/1}. Sedermera inflyttade svärsonen, greve Karl Scheffer i början af 1760-talet, men sedan han dragit sig tillbaka till sitt ståtliga Tyresö,¹ hyrdes större delen af huset af riksrådet greve Nils Bielke. Han lämnade bostaden 1788 på försommaren åt danske envoyén greve C. F. Rewentlow,² hvilken sannolikt kvarbodde här under hela sin vistelse i Stockholm, som han lämnade 1793.

Greve Mårten Bunge ansågs såsom både »elak och snål» samt affekterade att vara svartsjuk. Sedan han från att vara endast kansliråd utnämnts till öfverhofjägmästare, sades det, att han hos ett visst fruntimmer, då anställdt vid kungl. teatern, tog lektioner i målskjutning. Han var emellertid känd som ett kvickhufvud,³ och många äro de roliga infall man tillskrifver honom. Det var t. ex. han som vid återkomsten från tacksägelsen efter kronprins Gustafs (prinsens af Vasa) födelse 1799 sade att »kyrkan var full, men prästen var fullare ändå». Det är nämligen att märka, att tacksägelsen ägde rum kl. 4 på morgonen, och att biskop F., som förrättade akten och blifvit något väl rundligt förplägad under natten, lär ha börjat sitt tal med följande ord: »H. M. Konungen är full, H. M. Drottningen är full, och svenska folket är fullt af glädje.»

Greve Horn och hans grevfinna, född Blomstedt, bebodde senare huset, tills det efter den sistnämndas död öfvergick till den

¹ Ännu 1785 tyckes greve Scheffer likväl haft några rum till sin disposition, ty detta år den 7/10 omnämnes i Dagligt Allehanda såsom anmäld resande bl. a. fältmarskalken, friherre P. Scheffer, som tagit sin bostad i detta hus. Samma år den 8/12 annonseras äfven i Dagligt Allehanda att: »Små ostar, som göras på det Fransyska sättet för 8 skilling stycket, insändas alla fredagar från Tyresö och säljas i n:r 85 Blasieholmen».

² Denne greve Rewentlow förblandas ofta med sin broder greve Fredrik Rewentlow, som var ackrediterad i Sverige åren 1780—83. Den greve Rewentlow som här ofvan åsyftas anlände till Stockholm 1788 i maj och hade sin första audiens den 13 i samma månad.

³ Såsom öfversättare af teaterpjäser har Bunge äfven gjort sig känd. »Älskaren författare och dräng» af Cérrou, »Sömngångaren» af Pont-de-Veyle äro öfversatta af honom samt uppfördes på kungliga teatern.

Hornska stiftelsen. År 1861 inflyttade öfversten, sedermera grefve J. A. Anckarsvärd och justitierådet, sedermera statsrådet och serafimerriddaren Ludvig Almqvist, hvars dotter Lina Almqvist senare blef maka åt den bekanta statsministern E. G. Boström.

Det mindre stenhuset, nu n:r 6 Arsenalsgatan, som sannolikt uppfördes af öfverståhållaren friherre Klas Rålamb's son, Åke Rålamb, beboddes af honom och sedan af hans änka, Brita Ulfsparre, till hennes död 1731, men redan 1721 var den ena våningen uthyrd till friherre Abraham Leijonhufvud och hans hustru, född Ulfsparre. En fru Bourgoin, sannolikt änka efter språkläraren G. L. Bourgoin le Romain, bebodde huset 1762. Bägge våningarna annonserades som lediga till hösten 1768. Lifmedikus J. K. Fröling och assessor K. Strandell antecknas såsom hyresgäster 1790, och samma år hade sockerbagaren J. Carsberg sin försäljning i detta hus. »Italienaren Ambrosiani» inflyttade 1807; det är mycket antagligt att härmed afses dansläraren vid krigsakademien å Karlberg Giovanni Battista Ambrosiani, en på sin tid i Stockholm mycket bekant personlighet. Aktören J. J. Fahlgren bodde äfven här någon tid såsom nygift.

August Blanche, folktalaren och författaren, som förut bott i n:r 3 Malmskillnadsgatan, bodde här åren 1839—40, men flyttade sedan midt öfver gatan till det Dardelska, då Retziusska, huset där han ej heller stannade länge. Skådespelaren A. Eiserman och den bekante samlaren kamrer K. Sandberg hyrde hvar sin lägenhet 1851; den senare innehade samma bostad ända till 1862.

Under senare år ha det gamla Wijnbladhska huset och de öfriga på tomten uppvuxna byggnaderna haft endast få märkligare invånare att bjuda på, om man undantager österrikisk-ungerske envoyén baron Pottenburg, som åren 1876—79 bodde i n:r 2, ryske generalkonsuln statsrådet Mollerius i n:r 4 och konsthandlaren Bukowski, som under en lång följd af år hade sin utställning af kuriosa och konst saker i våningen en trappa upp, i n:r 8. Våningen två trappor upp i samma hus disponerades under längre följd år af direktören och skådespelareveteranen Gustaf Fredriksson, som vi skola återfinna i trenne andra Blasie-

holmshus. Han är således en af det fashionabla kvarterets trognaste inbyggare.

Den i n:r 2 inredda målareateljén hyrdes sedan år 1866 af hofmålaren K. T. Staaff, och där residerade sedan professor P. D. Holm, som här hade sin synnerligen dyrbara boksamling, på sin tid en bland de bäst konditionerade i Sverige.

Under sommaren 1866, när industriutställningen pågick i Stockholm, anordnade herr A. Fornander i n:r 2 en konstutställning, bestående af 2,200 (!) nummer, hvaribland särskildt i annonserna framhölls Markus Larssons och K. K. Zolls stora tafla, hvars värde uppgafs vara 10,000 kronor.

I 2:an inflyttade 1909 Bukowskis affär, som från 1907 hyrt lokaler i Stallgatan 1. Den finns fortfarande i det gamla Carlströmska huset.

Efter ombyggnaden inflyttade i n:r 4 den bekanta s. k. Palmgrenska samskolan, som här började sitt 27:de läsår hösten 1903. Den 16 okt. 1906 firades skolans 30-årsjubilm, och på våren 1907 nedlade grundaren, rektor K. E. Palmgren sitt rektorat. Skolans nuvarande föreståndare äro Carl Nordblad och J. S. Hedström, som upprätthålla det stora pedagogiska anseende läroverket fått genom rektor Palmgren samt de utmärkta krafter han förstått binda vid sin skapelse.

N:r 6 är numera endast bankhus; n:r 8, som begåfvats med fyra portar (!), hvilka numrerats a—d, är kombineradt bank- och bostadshus; i d är Kommanditbolaget Landtmanna-och kreditkassan D. Aronowitsch & Co. inrymdt.
